

**URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KRAKOWIE**

31-011 Kraków, Pl. Szczepański 5
Tel. (0-12) 421-75-79, 421-74-98, Fax (0-12) 422-78-20
E-mail: krakow@uokik.gov.pl

RKR-561s-015/99/MS- 23/ 100

Kraków, dn. 16 lutego 2000r.

DECYZJA Nr RKR - 1/2000

Na podstawie art. 104 k.p.a. oraz art. 8 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999r. Nr 52 poz. 547), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego na wniosek „SIM” S.A. z siedzibą w Zielonej Górze przy ul. Sienkiewicza 31a **nakazuje się zaniechania stosowania** przez Wytwórnę Filtrów „PZL-Sędziszów” S.A. z siedzibą w Sędziszowie Młp. przy ul. Fabrycznej 4, praktyk monopolistycznych polegających na nadużywaniu pozycji dostawcy wody na potrzeby kotłowni budowanej przez „SIM” na użytek Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej w Sędziszowie poprzez:

- przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji na lokalnym rynku zaopatrzenia w ciepło, oraz
- dyskryminującą „SIM” odmowę dostawy wody do w/w kotłowni, przy braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę.

UZASADNIENIE

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Krakowie wpłynął w dniu 25.08.1999r. wniosek „SIM” SA. z siedzibą w Zielonej Górze, przy ul. Sienkiewicza 31a (zwanej dalej „Wnioskodawcą”) o wydanie decyzji nakazującej zaniechanie stosowania praktyki monopolistycznej przez Wytwórnę Filtrów „PZL-Sędziszów” SA. z siedzibą w Sędziszowie Młp. przy ul. Fabrycznej 4 (zwaną dalej „Wytwórną”). Zdaniem Wnioskodawcy praktyka monopolistyczna Wytwórni polegała na odmowie dostaw wody do budynku kotłowni budowanej przez niego na Osiedlu Młodych na użytek Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej w Sędziszowie Młp.

W uzasadnieniu Wnioskodawca podniósł, iż w dniu 1.07.1999r. zawarł z w/w Spółdzielnią umowę, na podstawie której zobowiązał się do wybudowania kotłowni i dostarczania ciepła do budynków Spółdzielni. W dniu 9.07.1999r. Burmistrz Miasta i Gminy Sędziszów Młp. wydał decyzję o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla powyższej inwestycji. W pkt 3 b decyzji jako dostawcę wody dla projektowanej kotłowni wskazano Wytwórnę lub PGKiM w Sędziszowie. Uwzględniając powyższe Wnioskodawca wystąpił w dniu 16.07.1999r. do Wytwórni o wyrażenie zgody na przyłączenie kotłowni do jej sieci wodociągowej i zapewnienie dostaw wody w ilości 50m³ miesięcznie. Pismem z dnia 4.08.1999r. Wytwórnia odmówiła jednak wyrażenia zgody na przyłączenie

przedmiotowej kotłowni i zabezpieczenia dostaw wody, uzasadniając to (cyt.) „koniecznością dalszych działań zmierzających do przeciwdziałania zmianie koncepcji uciepłownienia Osiedla Młodych i Sędziszowa Młp”.

Organ antymonopolowy podjął czynności wyjaśniające w sprawie, a następnie – po uzupełnieniu wniosku - w dniu 22.11.1999r. wszczął postępowanie administracyjne w sprawie nakazania zaniechania przez Wytwórnę stosowania praktyk monopolistycznych określonych w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (Dz. U. z 1999r. Nr 52 poz. 547) – zwanej dalej „ustawą o przeciwdziałaniu (...)”, a polegających na odmowie dostaw wody do budynku kotłowni budowanej przez „SIM” na użytek Spółdzielni.

Odpowiadając na podniesione zarzuty (pismo z dnia 2.09.1999r. znak: DT/5535/99) Wytwórnia stwierdziła, iż nie posiada pozycji monopolistycznej w zakresie dostaw wody, bowiem w mieście działa 3 dostawców, dysponujących w rejonie Osiedla Młodych własnymi sieciami wodociagowymi. Ponadto zły stan techniczny sieci wodociagowej należącej do Wytwórni nie pozwala na zwiększanie ilości przesyłanej wody, z uwagi na możliwość powstania awarii, jak również spowodowania braku wody na wyższych piętrach budynków. Zły stan techniczny był przyczyną, dla której odmówiono przyłączenia do sieci także innym podmiotom. Równocześnie Wytwórnia podniosła, że budowa nowej kotłowni jest niezasadna oraz wyraziła gotowość dostarczania energii wszystkim odbiorcom, ponieważ dysponuje kotłownią – aktualnie wykorzystywaną w 50%.

W kolejnych pismach z dnia 20.09.1999r. (znak: 308/p/99), 25.10.1999r. (znak: 485/p/99), 21.12.1999r. (znak: 640/p/99) oraz 22.12.1999r. (znak: 642/p/99) Wnioskodawca przyznał, że wprowadzie na terenie miasta, w tym Osiedla Młodych, działa 3 dostawców wody, tj.: Wytwórnia, PGKiM w Sędziszowie oraz Rzeszowskie Fabryki Mebli S.A., jednakże tylko punkt poboru wody z sieci Wytwórni zlokalizowany jest na działce o nr ewid. 2018/1, a zatem najbliższy do wykonania przyłączenia oraz najtańszy. Ujęcie wody z sieci PGKiM prowadziłoby przez teren 3 posesji i byłoby 3-krotnie droższe, natomiast z sieci Fabryki Mebli 6-krotnie droższe, a nadto nie zapewniałoby dostawy wody o wymaganym ciśnieniu, tj. 0,4 Mpa.

Ponadto Wnioskodawca wskazał, iż Wytwórnia dostarcza na potrzeby Osiedla Młodych ok. 7.000 m³ wody miesięcznie, podczas gdy zapotrzebowanie kotłowni nie będzie przekraczało faktycznie 50 m³. W szczególności napełnienie sieci centralnego ogrzewania w okresie letnim wymaga 168 m³, co wg Wnioskodawcy daje 48 m³ na miesiąc (tj. 1,6 m³ na dobę). Wielkość ta – jego zdaniem – odpowiada ilości wody aktualnie pobieranej przez istniejący węzeł cieplny. Oprócz tego, w okresie grzewczym pobór wody na uzupełnienie ubytków w sieci wyniósłby ok. 2,5 m³ na miesiąc (tj. 0,164 m³ na dobę). Zatem tak nikłe zwiększenie poboru wody nie będzie mogło spowodować uszkodzenia sieci wodociagowej Wytwórni, ani braku wody na wyższych piętrach.

Wnioskodawca zwrócił także uwagę, że w uzasadnieniu odwołania od decyzji Burmistrza z dnia 9.07.1999r. o ustaleniu warunków zabudowy (...) Wytwórnia podniosła jedynie, iż „zmniejszenie ilości sprzedawanej energii cieplnej spowoduje straty dla Wytwórni, a także wzrost cen dla pozostałych odbiorców (m. in. dla Urzędu Miast i Gminy), podyktowany wzrostem kosztów stałych”.

Wytwórnia w toku dalszej korespondencji z kolei wyjaśniła, iż sprzedaje jedynie nadwyżki wody pozostające po uprzednim zaspokojeniu jej potrzeb technologicznych. Przyznała, że w okresie po 1.08.1999r. wyraziła zgodę – wynikającą z wcześniejszych zobowiązań – na przyłączenie 3 odbiorców pod warunkiem, że pobór wody przez każdego z nich na cele socjalne nie przekroczy 15 m³ miesięcznie. Ponadto przedstawiła pismo

do Urzędu Miasta i Gminy Sędziszów Młp. z dnia 22.04.1999r. (znak: TUE/2746/99), zawierające ofertę dostawy wody w ilości 100 – 120 m³ na dobę, pod warunkiem wybudowania przez gminę dodatkowego odcinka rurociągu.

Zastępca Burmistrza - odpowiadając na pytanie organu antymonopolowego pismem z dnia 11.10.1999r. (znak: UMiG 7015/1/3/99) - wyjaśnił, że Gmina – wydając decyzję z dnia 9.07.1999r. o ustaleniu warunków (...) – nie dysponowała żadnymi informacjami dotyczącymi złego stanu technicznego sieci wodociągowej należącej do Wytwórni, zwłaszcza odnoszącymi się do ewentualnych awarii związanych z przyłączeniem planowanej kotłowni do sieci i zwiększeniem ciśnienia wody. Gmina poinformowała także, iż w okresie 1998 – 1999 wydała – odnośnie sieci Wytwórni – jedną decyzję umożliwiającą przyłączenie do sieci kilku budynków mieszkalno-usługowych w zabudowie szeregowej.

Uwzględniając przedstawiony stan faktyczny sprawy oraz argumenty stron, organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Wytwórnia dostarcza, za pomocą własnej sieci wodociągowej, wodę do budynków mieszkalnych Spółdzielni Mieszkaniowej położonych na Osiedlu Młodych w Sędziszowie Młp. Oprócz tego jest także producentem energii cieplnej, dostarczanej do tych budynków za pośrednictwem sieci należącej do PGKiM. Na lokalnym rynku dostaw wody obejmującym teren Sędziszowa, w tym również Osiedla Młodych, działa ponadto 2 innych dostawców. Charakter tych dostaw, w szczególności połączenia sieciowe z odbiorcami i lokalizacja sieci powodują, że każdy z trzech dostawców prowadzi swoją działalność niezależnie od pozostałych na wyodrębnionych terytorialnie fragmentach rynku lokalnego. Należy podkreślić, iż odbiorcy wody zmuszeni są do korzystania z usług jednego tylko dostawcy, ponieważ możliwość zaopatrzenia w wodę z alternatywnych źródeł jest ograniczona, a nawet wręcz wyłączona, barierami jakie stanowią koszty przyłączenia do sieci innego dostawcy.

O dominującej czy wręcz monopolistycznej pozycji Wytwórni w stosunku do Wnioskodawcy decyduje zatem nie jego procentowy udział w rynku lokalnym – jakim jest miasto Sędziszów – a fakt, że pozostali dwaj dostawcy (tj. PGKiM i Fabryka Mebli), z uwagi na wyższe koszty przyłączenia budowanej kotłowni do ich sieci, nie są dla Wnioskodawcy alternatywnymi dostawcami wody. W tych relacjach Wytwórnia jest zatem monopolistą, gdyż żaden z pozostałych dwóch dostawców wody - nie mogąc zapewnić zbliżonych z punktu widzenia odbiorcy warunków przyłączenia do sieci - nie jest jej konkurentem w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy o przeciwdziałaniu (...). Wytwórnia posiada zatem na tak zdefiniowanym rynku lokalnym pozycję monopolistyczną, będącą kwalifikowaną formą pozycji dominującej, o której mowa w art. 2 pkt 7 w/w ustawy i w związku z tym jej działania podlegają ocenie pod kątem ewentualnego naruszenia art. 5 ust. 1 tej ustawy.

Należy podkreślić, że zawarte w powyższym przepisie kryterium co najmniej 40 % udziału w rynku stanowi jedynie domniemanie posiadania pozycji dominującej, natomiast istotą tej pozycji jest posiadanie przewagi kontraktowej w kontaktach z kontrahentami, konkurentami czy konsumentami oraz możliwość nieskrępowanego działania niezależnie od zachowań innych uczestników rynku.

Bezsporne jest, że działając w przedstawionych powyżej warunkach, Wytwórnia posiada dostateczną siłę rynkową i przewagę kontraktową, aby w stosunkach umownych narzucać kontrahentom swoją wolę lub podejmować inne działania zmierzające do zachowania swojej pozycji na rynku. Jedną z form nielegalnego nadużycia siły rynkowej jest określona w art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu (...) odmowa sprzedaży lub skupu towarów dyskryminująca niektórych przedsiębiorców przy braku alternatywnych źródeł

zaopatrzenia lub zbytu. Ustawa nie precyzuje kryteriów alternatywnych źródeł zaopatrzenia, których brak przesądza o praktyce monopolistycznej. Przyjmuje się zatem za orzecznictwem Sądu Antymonopolowego (tak: wyrok z dnia 16.12.1992r. XVII Amr 36/92, „Wokanda” z 1993r. Nr 6) – że alternatywne źródła zaopatrzenia nie oznaczają braku jakichkolwiek możliwości zaspokojenia potrzeb przez przedsiębiorcę ale także sytuację, gdy z jego punktu widzenia oferty innych potencjalnych kontrahentów byłyby mniej korzystne.

W rozpatrywanej sprawie odmowa Wytwórni przyłączenia do sieci projektowanej kotłowni i dostarczania do niej wody posiada charakter odmowy dyskryminującej Wnioskodawcę, przy jednoczesnym braku alternatywnego dla niego źródła zaopatrzenia w wodę. Ewentualne bowiem przyłączenie do sieci PGKiM albo Rzeszowskich Fabryk Mebli, wymaga poniesienia odpowiednio: 3-krotnie i 6-krotnie wyższych nakładów, a zatem nie może być uznane - zdaniem organu antymonopolowego – za alternatywny sposób zaopatrzenia w wodę projektowanej kotłowni. Takie ewentualne rozwiązanie, z punktu widzenia interesów Wnioskodawcy jest mniej korzystne od przyłączenia do sieci Wytwórni.

O dyskryminacyjnym charakterze odmowy dostaw wody świadczy nadto fakt, iż Wytwórnia po dniu 1.08.1999r. – a zatem po wydaniu Wnioskodawcy odmowy – wyraziła zgodę na przyłączenie 3 innych odbiorców, których łączny pobór ma wynosić, wg informacji Wytwórni z dnia 30.11.1999r. (znak: DR/7800/99), ok. 45 m³ wody miesięcznie. Ilość ta jest porównywalna z ilością, o jaką występował Wnioskodawca. Podkreślenia wymaga okoliczność, iż takie zużycie było planowane tylko dla napełnienia sieci w okresie letnim. Natomiast planowany pobór w sezonie grzewczym miał się ograniczać tylko do uzupełniania braków w sieci ciepłowniczej, tj. ok. 2,5 m³ miesięcznie.

W ocenie organu antymonopolowego nie zasługują na uwzględnienie argumenty Wytwórni odnoszące się do złego stanu technicznego sieci wodociągowej i braku możliwości technicznych przyłączenia do niej planowanej kotłowni. W szczególności dostatecznym dowodem na to są wyjaśnienia Zastępcy Burmistrza z dnia 11.10.1999r. o braku wiadomości na temat ewentualnego złego stanu technicznego należącej do Wytwórni sieci wodociągowej, jak również przywołana zgoda na przyłączenie do sieci 3 nowych odbiorców. Ponadto należy wskazać, że Wytwórnię – jako dostawcę wody – wskazano „SIM-owi” w pkt 3 decyzji z dnia 9.07.1999r. o ustaleniu warunków (...). Wprawdzie decyzja ta została uchylona przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Rzeszowie decyzją z dnia 28.09.1999r. (znak: SKO/401/142/99), a sprawa przekazana organowi I instancji do ponownego rozpatrzenia, jednakże powodem tego uchylecia było – nie związane z meritem rozpatrywanej sprawy - naruszenie przepisów proceduralnych przez Burmistrza Miasta i Gminy Sędziszów Młp.

W ocenie organu antymonopolowego działania Wytwórni spełniają także przesłanki zawarte w hipotezie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu (...), w świetle którego nadużyciem pozycji dominującej na rynku jest przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji.

Niewyrażenie przez Wytwórnię zgody na przyłączenie do jej sieci wodociągowej budowanej przez Wnioskodawcę kotłowni oraz na dostarczanie mu wody podyktowane jest ochroną posiadanej przez Wytwórnię pozycji na lokalnym rynku wytwarzania energii cieplnej. W ocenie organu antymonopolowego działanie to ma na celu niedopuszczenie do powstania na rynku konkurencyjnego producenta energii cieplnej, którego pojawienie się spowodowałoby jeszcze większe ograniczenie sprzedaży energii przez Wytwórnię, wykorzystującą swoją kotłownię w 50 %.

Przekonywujących dowodów potwierdzających tę tezę dostarczyła sama Wytwórnia stwierdzając w piśmie z dnia 4.08.1999r. (znak: TUE/5044/99), że odmowa wynika z konieczności podjęcia dalszych działań zmierzających do przeciwdziałania zmianie koncepcji uciepłownienia Osiedla Młodych. Ponadto w odwołaniu od decyzji z dnia 9.07.1999r. o ustaleniu warunków (...) Wytwórnia nie podniosła żadnych argumentów natury technicznej, zarzucając jedynie, że wybudowanie i uruchomienie przez Wnioskodawcę kotłowni spowoduje możliwość poniesienia przez Wytwórnę strat na skutek zmniejszenia ilości sprzedawanej energii cieplnej. Stanowi to potwierdzenie, że Wytwórnia – wykorzystując posiadaną pozycją dominującą na lokalnym rynku dostaw wody – podjęła świadomie próbę zdominowania lokalnego rynku wytwarzania energii cieplnej poprzez niedopuszczenie do wybudowania kotłowni, mogącej stanowić konkurencyjne źródło zaopatrzenia.

Zdaniem organu antymonopolowego cytowane wyżej oficjalne wystąpienia Wytwórni świadczą o prawdziwych jej intencjach. Wynika z nich, że celem Wytwórni było ograniczenie wolności decyzji gospodarczych podejmowanych przez Spółdzielnię, która zleciła Wnioskodawcy budowę kotłowni stanowiącej niezależne źródło zaopatrzenia w ciepło. Wytwórnia - odmawiając dostawy wody do tej kotłowni - praktycznie wymusiła na Spółdzielni aby ta nadal korzystała z dotychczasowego źródła ciepła. Tym samym Wytwórnia - nadużywając posiadanej pozycji rynkowej w zakresie dostaw wody - naruszyła interesy ekonomiczne Spółdzielni w celu ochrony własnych interesów na rynku dostaw ciepła. W ocenie organu antymonopolowego działanie takie należy uznać za sprzeczne z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu (...) oraz zasadami gospodarki rynkowej.

Mając powyższe na uwadze, organ antymonopolowy orzekł, jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie do Sądu Okręgowego - Sądu Antymonopolowego w Warszawie, za pośrednictwem Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Krakowie, w terminie 14 dni od daty jej doręczenia.

Dyrektor Delegatury

Barbara du VALL

Otrzymują:

1. „SIM” S.A.; ul. Sienkiewicza 31a, 65-431 Zielona Góra
2. Wytwórnia Filtrów „PZL-Sędziszów” S.A.; ul. Fabryczna 4, 39-120 Sędziszów Młp.
3. a/a RKR

